

ĐỔI MỚI PHƯƠNG THỨC KIỂM TRA, ĐÁNH GIÁ KẾT QUẢ HỌC TẬP MÔN GIÁO DỤC CÔNG DÂN Ở TRƯỜNG TRUNG HỌC PHỔ THÔNG

TS. TRẦN VIẾT QUANG*

1. Là môn học có vai trò rất quan trọng trong đào tạo con người, nhưng ở các trường trung học phổ thông (THPT) hiện nay, *Giáo dục công dân* (GDCC) chưa được chú trọng đúng mức, tồn tại nhiều hạn chế về nội dung chương trình và phương pháp dạy học, trong đó có khâu kiểm tra, đánh giá (KTĐG) kết quả học tập của học sinh (HS).

Ở THPT, KTĐG kết quả của HS đối với môn GDCC thực hiện theo 2 hình thức: kiểm tra thường xuyên và kiểm tra định kì. *Kiểm tra thường xuyên* thông qua khâu củng cố bài cũ, tiếp thu bài mới hay vận dụng kiến thức đã học vào thực tiễn, bao gồm kiểm tra miệng và kiểm tra 15 phút. Hình thức này được giáo viên (GV) ở nhiều trường THPT thực hiện chủ yếu để kiểm tra bài cũ vào đầu mỗi tiết học. Ngoài ra, hình thức kiểm tra thường xuyên cũng được GV thực hiện trong suốt quá trình dạy học bằng cách cho điểm cộng (+) hoặc điểm trừ (-) làm căn cứ cho việc đánh giá kết quả cuối học kì. *Kiểm tra định kì* được thực hiện dưới hình thức tự luận sau khi học xong một chương, một phần của chương trình hoặc sau một học kì, một năm học, bao gồm kiểm tra 1 tiết giữa học kì và kiểm tra cuối học kì.

Thời gian qua, GV dạy học GDCC các trường THPT đã tích cực đổi mới phương thức đánh giá kết quả học tập của HS và bước đầu thu được một số kết quả quan trọng: phát huy tính tích cực, làm thay đổi nhận thức về cách học của nhiều HS. Các em hiểu được rằng, để làm tốt kiểm tra không chỉ đơn thuần học thuộc nội dung trong sách như trước đây mà còn phải vận dụng, liên hệ thực tiễn cuộc sống và chuẩn bị bài trước ở nhà là việc làm rất cần thiết. Thông qua các bài kiểm tra, HS cũng đã chú ý đến việc tìm ra những điểm yếu, hạn chế của mình để khắc phục. Nhiều em quan tâm đến lời nhận xét của GV và mong muốn được GV đưa ra những đánh giá chi tiết, cụ thể. Điều này chứng tỏ HS đã có cái nhìn mới về KTĐG, thấy được nhiệm vụ của mình trong học tập và có nhu cầu tự đánh giá kết quả học tập của bản thân.

Bên cạnh những kết quả đạt được, do chưa nhận thức đúng đắn vai trò, ý nghĩa của hoạt động KTĐG đối với việc phát huy tính tích cực, sáng tạo của HS

nên nhiều GV đã thực hiện công việc này một cách hình thức, thiếu tính khoa học. Việc KTĐG chưa bám sát các yêu cầu sư phạm, các tiêu chí về kiến thức, thái độ, kĩ năng; nội dung kiểm tra chỉ đơn thuần là học thuộc, chưa chú trọng phát huy khả năng tìm tòi, sáng tạo của người học; chưa chú ý đến việc liên hệ kiến thức GDCC và thực tiễn xã hội. Hoạt động kiểm tra thường xuyên chưa thực sự được quan tâm và thực hiện nghiêm túc. Nhiều GV chưa nhận thức được yêu cầu quan trọng trong dạy học là thông qua các bài kiểm tra cần chỉ ra cho HS thấy những kết quả đạt được cũng như những hạn chế về kiến thức và phương pháp học tập để điều chỉnh cho phù hợp.

2. Giải pháp đồng bộ nhằm đổi mới phương thức KTĐG theo hướng phát huy tính tích cực, sáng tạo của HS

1) Đổi mới nhận thức về hoạt động KTĐG kết quả học tập của HS. Các cấp quản lí giáo dục, GV và HS cần nhận thức đúng về vai trò, ý nghĩa của hoạt động đánh giá kết quả học tập đối với việc phát huy tính tích cực, sáng tạo của HS. Cần tổ chức các lớp tập huấn chuyên môn về KTĐG, qua đó hướng dẫn cách thức thực hiện đánh giá kết quả học tập của HS theo quan điểm đổi mới. Tăng cường tổ chức các hội thảo, seminar khoa học để GV trực tiếp dạy học có thể trình bày những tìm tòi, suy nghĩ, kinh nghiệm của mình trong hoạt động KTĐG. Bản thân GV cần tích cực tìm hiểu những nội dung cơ bản của công tác đánh giá để tìm ra những cách thức đánh giá phù hợp với đặc điểm HS. Cần chỉ cho HS thấy được ý nghĩa của hoạt động KTĐG và hoạt động tự đánh giá đối với quá trình tiếp thu kiến thức, giáo dục thái độ và rèn luyện kĩ năng.

2) Xác định những yêu cầu và tiêu chí cụ thể trong đánh giá kết quả học tập. Việc xác định yêu cầu và tiêu chí cụ thể phải căn cứ vào chuẩn kiến thức, kĩ năng và thái độ của HS đối với môn học.

Về kiến thức: Giúp HS có hiểu biết ban đầu về thế giới quan duy vật và phương pháp luận biện chứng; biết được một số phạm trù cơ bản của đạo đức học;

* Khoa Giáo dục chính trị, Trường Đại học Vinh

hiểu một số yêu cầu đạo đức đối với người công dân hiện nay; biết được một số phạm trù và quy luật kinh tế cơ bản, vai trò quản lý kinh tế của Nhà nước, bản chất Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa; hiểu đường lối, quan điểm của Đảng, các chính sách quan trọng của Nhà nước về xây dựng và bảo vệ Tổ quốc trong giai đoạn hiện nay; hiểu bản chất và vai trò của pháp luật đối với sự phát triển của công dân, đất nước, nhân loại; hiểu quyền và nghĩa vụ công dân trong các lĩnh vực của đời sống xã hội; hiểu trách nhiệm của công dân trong việc thực hiện đường lối, quan điểm, của Đảng, pháp luật, chính sách của Nhà nước; hiểu trách nhiệm đạo đức, trách nhiệm tham gia các hoạt động kinh tế của công dân.

Về kĩ năng: Vận dụng được kiến thức đã học để phân tích, đánh giá các hiện tượng, các sự kiện, các vấn đề trong thực tiễn cuộc sống phù hợp với lứa tuổi; biết lựa chọn và thực hiện các hành vi ứng xử phù hợp với các giá trị xã hội; biết bảo vệ cái đúng, cái tốt, cái đẹp và đấu tranh, phê phán đối với các hành vi, hiện tượng tiêu cực trong cuộc sống phù hợp với khả năng bản thân.

Về thái độ: Yêu cái đúng, cái tốt, cái đẹp; không đồng tình với các hành vi, việc làm tiêu cực; yêu quê hương, đất nước, trân trọng và phát huy các giá trị truyền thống của dân tộc; tin tưởng vào các đường lối, chủ trương của Đảng; tôn trọng pháp luật, chính sách của Nhà nước và các quy định của cộng đồng, của tập thể; có hoài bão và mục đích sống cao đẹp. Đó là những yêu cầu chung nhất cần đạt được đối với cả chương trình môn *GDCD* ở cấp THPT. Tùy theo từng loại bài kiểm tra cụ thể mà GV căn cứ vào chuẩn kiến thức, kĩ năng để xác định những yêu cầu, nội dung cần kiểm tra để đảm bảo kiểm tra được những kiến thức, kĩ năng cơ bản nhất mà HS cần đạt và thái độ của HS đối với những vấn đề xảy ra trong cuộc sống để kịp thời có hướng khắc phục, điều chỉnh, uốn nắn.

Xây dựng đề kiểm tra cần đảm bảo các yêu cầu về các cấp độ nhận thức: nhận biết, thông hiểu, vận dụng bậc thấp và vận dụng bậc cao. Tùy theo từng loại bài kiểm tra cụ thể mà GV căn cứ vào chuẩn kiến thức, kĩ năng để xác định những yêu cầu, nội dung cần thiết phù hợp với các đối tượng HS.

3) Đổi mới nội dung và kết hợp các hình thức thi, kiểm tra. Nội dung thi, kiểm tra không đơn thuần là những kiến thức HS được học trong sách mà còn là khả năng vận dụng kiến thức được học vào thực tiễn cuộc sống. Nội dung kiểm tra phải chính xác, khoa học, toàn diện và có thể phân loại được HS. Trong

KTĐG, phải dành một phần lớn số điểm cho các câu hỏi có nội dung hiểu và xử lý tình huống trong thực tế.

Đối với hình thức kiểm tra miệng, cần đa dạng hóa trong cách thức thực hiện như tạo điều kiện cho HS tự đánh giá lẫn nhau, khuyến khích HS tìm tòi những vấn đề mới có liên quan đến nội dung bài học thay vì chỉ kiểm tra bài cũ và do GV thực hiện như trước đây. Đổi mới hình thức để kiểm tra, kết hợp cả trắc nghiệm khách quan với tự luận. Do tính đặc thù của bộ môn *GDCD*, việc đánh giá còn có thể được thực hiện bằng cách sử dụng hình thức quan sát hoạt động của HS. Việc này đòi hỏi phải có sự chỉ đạo, phối hợp chặt chẽ giữa các tổ chức trong trường và ngoài xã hội, sự hợp tác của các bậc phụ huynh.

4) Đổi mới cách nhận xét và chấm điểm. GV nghiêm túc trong việc nhận xét và chấm điểm bài thi, kiểm tra của HS, đặc biệt chú ý chỉ ra những hạn chế về kiến thức, kĩ năng, thái độ để HS từng bước khắc phục. Các nhận xét của GV cần tránh tình trạng chung chung, mà phải cụ thể, chi tiết. Đây là công việc rất vất vả đối với GV vì mất nhiều thời gian và công sức, nhất là đối với GV phải dạy nhiều lớp với số lượng HS đông.

Đổi mới phương thức KTĐG kết quả học tập của HS trong dạy học môn *GDCD* ở trường THPT là yêu cầu cấp thiết, đòi hỏi sự chuyển biến mạnh mẽ trong nhận thức và hành động của GV trực tiếp dạy bộ môn, của bản thân HS cũng như sự quan tâm, tạo điều kiện của các lực lượng tham gia công tác giáo dục. □

Tài liệu tham khảo

1. Trần Tuyết Oanh. **Đánh giá trong giáo dục.** NXB Đại học sư phạm, H. 2004.
2. Phan Trọng Ngọ. **Dạy học và phương pháp dạy học trong nhà trường.** NXB Đại học sư phạm, H. 2005.
3. Vũ Quốc Chung – Nguyễn Văn Khải. **Tài liệu hướng dẫn tăng cường năng lực sư phạm cho giảng viên các trường đào tạo giáo viên trung học phổ thông và trung cấp chuyên nghiệp.** NXB Giáo dục Việt Nam, H. 2011.

SUMMARY

Assessment of student learning outcomes is an important part of the teaching process, through which they acquire the level of knowledge, skills and attitudes of student learning, students classify objects, thereby adjusting teaching and learning methods accordingly. However, the assessment of learning outcomes of students in teaching civics courses in high school now also has certain limitations. Therefore, the need to renew the accreditation of learning outcomes towards promoting positivity and creativity of students in teaching this course.